

Terapia nutrițională în dislipidemii

- ***Dislipidemiile:*** boli metabolice care se manifestă prin valori anormale ale grăsimilor (lipidelor) din sânge.
- Diagnosticul unei dislipidemii semnifică în cele mai multe cazuri un risc crescut pentru boli cardiovasculare (BCV).
- Se asociază cu alte boli metabolice: obezitate, diabet zaharat tip 2, hipertensiune arterială, afecțiuni cu risc cardiovascular (RCV) extrem de crescut.

■ **Ateroscleroza (ATS)**

- - adevărat pericol, cauza majorității AVC și IM
- - îngustarea și rigidizarea arterelor coronare, ca urmare a depunerii de material lipidic, sub forma de plăci de aterom
- - pereții arteriali devin infiltrați cu depozite de colesterol și calciu → îngustarea lumenului arterial

- **Striurile lipidice- leziunea inițială a ATS**
- **ATS - afecțiune cu debut în copilărie și evoluție lentă**
- **Studiul INTERHEART- raportează 9 factori de risc, ce pot fi preveniți, pentru reducerea cu 90% a evenimentelor cardiovasculare majore:**
 - *Fumatul*
 - *Hipercolesterolemia*
 - *Diabetul zaharat*
 - *Hipertensiunea arterială*
 - *Stressul*
 - *Obezitatea abdominală*
 - *Sedentarismul*
 - *Consumul redus de fructe și legume*
 - *Consumul de alcool*

- **Lipidele serice- constituie unul dintre cei mai importanți factori de RCV**
- **Valori țintă:**
 - **CT:**
 - $< 200 \text{ mg\%}$ (optim),
 - $< 175 \text{ mg\%}$ (la pacienții cu DZ și BCV)
 - **TG:** $< 150 \text{ mg\%}$
 - **HDLc:** $> 35 \text{ mg\%}$, $> 60 \text{ mg\%}$ (protecție CV)
 - **LDLc:**
 - $< 130 \text{ mg\%}$,
 - $< 100 \text{ mg\%}$ (la cei cu DZ) și
 - $< 70 \text{ mg\%}$ (în prezența BCV)
 - **LDLc/HDLc** $> 3,5$

Compoziția dietei, conform NCEP

Nutrienți	Calorii (%)
Lipide totale	25-35
AGS	< 7
AGMN	11-17
AGPN	< 10
Carbohidrați	≥ 59-60
Proteine	15
Colesterol total	< 200 mg/dl

- Acizii grași trans, trebuie să fie în cantitatea cea mai mică posibilă (2-5%)

Nutrient	Treapta 1	Treapta 2
Lipide totale	<30% din calorii	<30% din calorii
Grăsimi saturate	<10% din calorii	<7% din calorii
Proteine	10-20% din calorii	10-20% din calorii
Colesterol	<300 mg/zi	<200 mg/zi
Glucide	50-60% din calorii	50-60% din calorii

Acizii grași saturați (AGS)

- Cresc LDLc
- Cei mai aterogeni:
 - **Acidul lauric**- ulei de palmier și cocos
 - **Acidul miristic**- unt, nuci și ulei de cocos, ulei de palmier
 - **Acidul palmitic**- carne, iar palmitatul în plante

Acizii grași mononesaturați (AGMN)

- Reprezentantul major: **Acidul oleic**
- În concentrație mare în uleiul de măsline
- O dietă hipolipidică, cu reducerea AGS și o rație de 10% de AGMN → reducerea CT, LDLc

Acizii grași polinesaturați (AGPN)

- **ω -6:** reprezentantul major- **Acidul linoleic**
 - Se găsește în uleiuri vegetale
 - O creștere cu 1% de ω -6, scade CT cu 1,4%
- **ω -3** este reprezentat de **Acidul eicosapentaenoic și Acidul docosahexaenoic**
 - Se găsesc în concentrații mari în uleiul de pește, peștele gras de apă rece, peștele oceanic și capsule de ulei de pește, semințe de in, dovleac, alune, nuci.
- **Acizii grași trans-** stereo-izomeri ai AG
 - apar prin procesul de hidrogenare (cis-linoleic) în timpul preparării industriale (margarina) sau uzual (gătitul, prăjitul alimentelor).

- **Carnea (roșie, albă, de porc, miel, vită, pui, curcan, vânat)**
 - sursă de proteine, furnizează toți AA esențiali
 - conține vit. (D, B12), minerale (seleniu, fier, zinc)
 - previne anemia, conținut crescut de fier (carnea roșie, pulpele de pui, curcan)
 - **carnea de curcan:**
 - conține triptofan, precursor al serotoninei → starea de bine, scade apetitul
 - conține antioxidanți (vit. C, E, seleniu) → previne ATS

■ Carnea de pește

- sursă bogată de proteine calitate I (cu toți AA esențiali), vitamine (A, D, E, B12), minerale (fosfor, iod, potasiu)
- bogată în ω -3 și ω -6
- reduce RCV, ATS (previne formarea și fixarea plăcilor de aterom)
- ↓ TG și LDLc și ↑ HDLc
- stimulează sistemul imunitar
- tot ce provine din mare și din ocean are un conținut crescut de iod → stimulează fcț tiroidei → intensifică arderile

Oul

- conține proteine de înaltă calitate
- toți cei 8 AA esențiali
- vitamine (A, B, D, E)
- minerale (fosfor, calciu, fier)
- oligoelemente
- vit D → absorbția calciului din alimente, fixarea lui în oase
- furnizează 10% din necesarul zilnic de seleniu
- proprietăți antioxidante- vit E și seleniu
- efect colecistokinetic- contractă bila, ajută la eliberarea sărurilor biliare
- conține mult CT (230-250 mg)
- nu conține vit C

Lactatele și produsele lactate

- **Laptele:** aliment complex (conține proteine, glucide, lipide, vit. A, D, E grupul B, minerale- calciu, fosfor, zinc, fier)
- previne rahitismul, osteoporoza
- ω -6 (acidul linoleic)
- **Laptele, iaurtul-** indice glicemic mic, conțin glucide cu absorbție lentă, nu determină creșteri bruște ale glicemiei, nu stimulează producerea de insulină
- iaurt degresat, brânză proaspătă nu fermentată
- brânzeturile conțin triptofan: *regimul lactat nu determină depresie și anxietate*

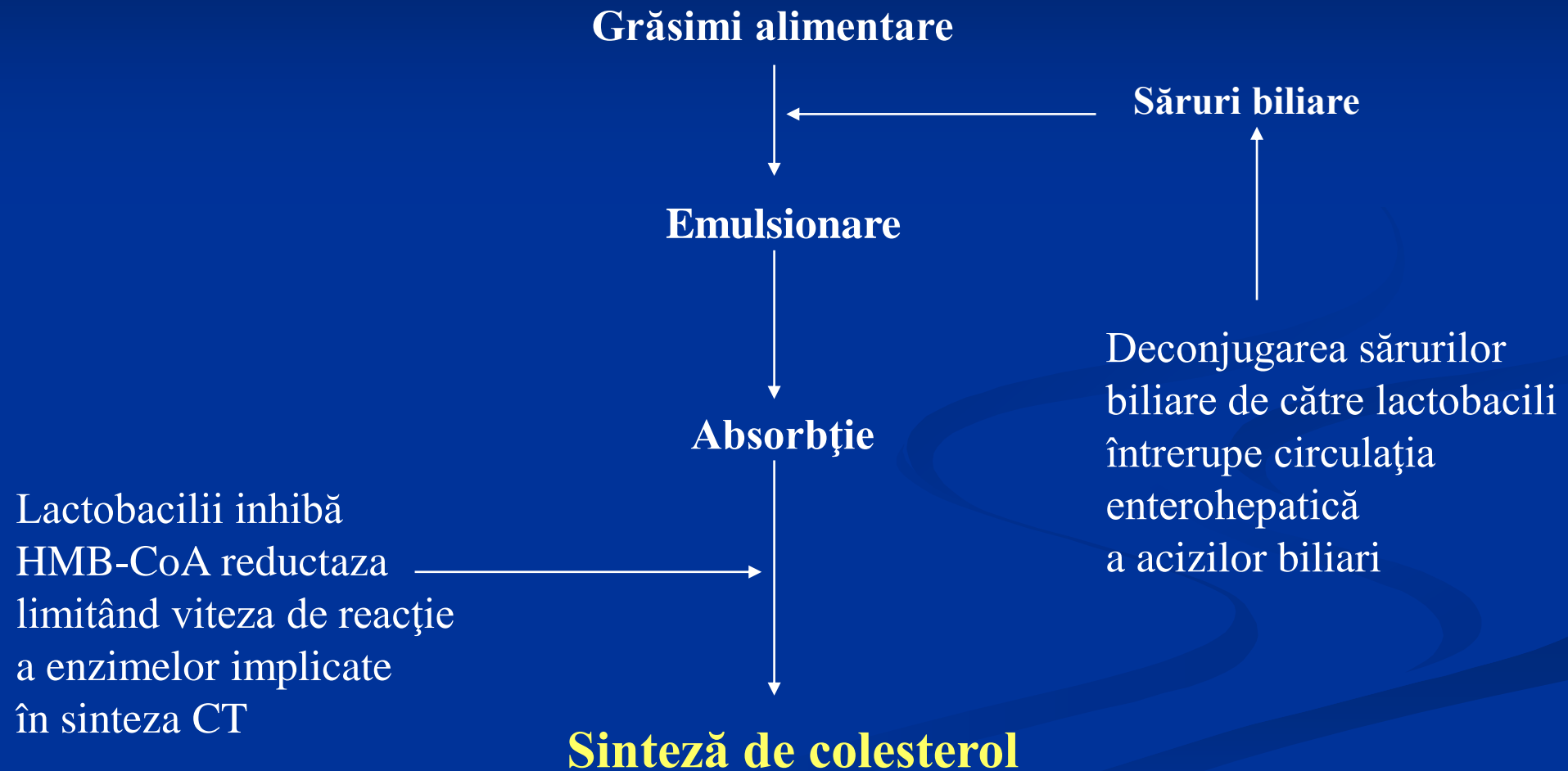
Probioticele

- Conform definiției OMS 2001, probioticele sunt „microorganisme vii care, administrate în cantități adecvate, conferă beneficii pentru sănătatea gazdei”.
- Iaurtul- cel mai cunoscut probiotic

Iaurtul

- **Iaurtul**- lapte coagulat prin fermentarea obținută în urma însămânțării cu 2 fermenți lactici: *streptococ termofil și lactobacil*
- 150 g iaurt furnizează 50% din necesarul de fosfor și 40% din necesarul de calciu al unui adult
- 1 iaurt pe zi reduce CT cu 3% și LDLc cu 4%
- iaurturile cu *Bifidus* asigură un bun echilibru al florei intestinale, reduce timpul de tranzit intestinal la nivelul colonului, previne constipația
- Iaurtul sau laptele bătut consumate între mese, au proprietăți anorexigene

Modul de acțiune hipocolesterolemiantă a lactobacililor

Aliment (100 g)	Colesterol (mg)
Creier	2.300
Ficat de pasăre	555
Unt	280
Gălbenușul unui ou de găină	230
Carne de vită sau de porc	70
Carne de pui	60
Carne de miel	65
Brânză de vaci	25
Lapte integral de vacă și iaurt	12
Cașcaval	70
Hamburger	87
Mezeluri de vită	100
Caviar	300
Păstrăv	56
Somon	35

Activitatea fizică

- Mers viori: 30-40 minute
- Înot: 20 minute
- Mers pe bicicletă: 30 minute
- Volei: 45 minute
- Greblat frunze: 30 minute
- Basket: 15-20 minute
- Dans: 30 minute

Caracteristica	MSV	↓ LDLc	↓ TAS	↓ RCV
Fumatul	Interzicerea completă			≥ 20%
AGS	< 7%	8-10 %		> 8-10 %
CT	< 200 mg/dl	3-5%		> 3%
Stanoli/steroli vegetali	2 g/dl	6-10 %		> 6 %
Fibre	5-10 g/dl	3-5%		> 3%
↓ G	↓ cu 10 kg	5-8 %	5-10 mmHg	> 5 % (LDLc, TAS)
Activitatea fizică	Ex fizic moderat 30 min		4-9 mmHg	> 10 %
Sare	< 2 g		2-8 mmHg	> 5 %
Alți nutrienți	Consum crescut de fructe, legume		8-14 mmHg	> 10 %
Alcool	Consum moderat		2-4 mmHg (TA totală cu > 10 %)	> 3 % ≥ 10 %, reducerea RCV, inclusiv AVC

Fitosterolii

- Definiție: se referă la stanolii și sterolii din plante, componenți naturali ai dietelor umane.
- În țările vestice se consumă aprox 250 mg fitosteroli/zi, ce provin din *uleiuri vegetale, cereale, fructe și legume*
- Surse alimentare de fitosteroli sunt *porumbul, grâul, secara, orzul*
- Mec de acțiune: inhibă absorbția CT, la nivel intestinal, atât a celui ingerat prin dietă, cât și a celui produs endogen (biliar)
- Reduce LDLc, fără să reducă HDLc

- **Colesterolul din sânge poate fi redus cu 7-10%, datorită consumului zilnic de steroli și stanoli vegetali (1,5 – 2,5 grame).**
- **Numeroase studii au demonstrat eficacitatea margarinelor, îmbogățite cu fitosteroli, în reducerea LDLc**

- Comitetului permanent pentru lantul alimentar si sanatatea animala si in conformitate cu articolul 19 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1924/2006, cu privire la posibilitatea de a indica un efect cantitativ in mentiunile de sanatate referitoare la efectele sterolilor/esterilor de stanoli vegetali si la reducerea colesterolului sanguin (Intrebarea nr. EFSA-Q-2009-00530 si Q-2009-00718) (3).

„Autoritatea a concluzionat ca pentru un aport zilnic de 1,5-2,4 g de steroli/stanoli vegetali adaugati unor alimente cum ar fi grasimile galbene tartinabile, produsele lactate, maionezele si sosurile pentru salate, se poate preconiza o reducere medie situata intre 7 si 10,5 % si ca o astfel de reducere are o semnificatie biologica. In plus, autoritatea a indicat faptul ca, de obicei, efectul de scadere a concentratiei de colesterol-LDL sanguin este deplin dupa 2-3 saptamani si poate fi mentinut printr-un consum continuu de steroli/stanoli vegetali”

Fibrele alimentare (1)

- **Definiție:** acele componente ale fructelor, legumelor și cerealelor ce nu pot fi digerate, ca urmare, trec prin tubul digestiv netransformate
- **Previn:**
 - ATS
 - Hipercolesterolemia
 - DZ
 - Obezitatea
 - Constipația
 - Cancerul
- Numeroase studii au demonstrat că 4 tipuri de fibre: β -glucanii, psyllium, pectina și guma guar reduc eficient LDLc

Fibrele alimentare (2)

- **Necesar: 30-35 g/zi**
- **Copii: vârsta copilului (ani) + 5 g/zi**
- **Clasificarea fibrelor alimentare după solubilitatea lor în apă**

Tipul	Componente	Sursa principală
Insolubile	Lignină Celuloză Hemiceluloze	Grâu Majoritatea cerealelor Legume
Solubile	Pectine Gume și mucilagii	Fructe Ovăz, Orz Psyllium Leguminoase uscate

Reguli

- program regulat: obligatoriu cinci mese pe zi (3 mese principale si 2 gustari) la ore regulate;
- a nu se consuma nimic între mesele prescrise;
- în timpul meselor se evită graba, înfulecatul, cititul, privitul la televizor;
- a se consuma două ori pe săptămână carne de pește;
- cel mult două gălbenușuri pe săptămână, de preferat fierte tari;
- la gătit și la aseasonarea salatelor numai ulei de floarea soarelui, porumb, soia sau măsline;
- a nu se prepara sosuri cu unt sau smântână;
- consum de sare redus;
- interzicerea alcoolului și fumatului;

Alimente permise

- carne de pasăre fără piele, vită, vânat, pește slab;
- brânză de vaci slabă, caș, urdă;
- lapte dulce cu 1, 8% grăsime și smântânit, lapte bătut, iaurt slab;
- albuș de ou fiert tare;
- pâine graham, integrală, neagră, măămăligă, fulgi de cereale;
- legume cu 5 până la 10% glucide - fasole verde, praz, gulii, varză, conopidă, dovlecel, spanac, roșii, castraveți, ardei, vinete, ciuperci, ceapă, morcov, țelină, sfeclă roșie etc;
- legume cu 20% glucide - cartofi, fasole uscată, mazăre, linte, soia- în cantități moderate;
- unt în cantitate mică (5-10 grame), cu 60% grasimi;
- ulei vegetal sau margarină vegetală cu mai puțin de 40% grasimi, în cantitate moderată (20-30 de grame);
- deserturi - budinci, plăcinte simple, biscuiți preparați cu margarină vegetală sau uleiuri, jeleur;
- lichide- apă minerală, ceaiuri, cafea, ness îndulcite cu zaharină, suc natural de fructe și din legume permise, băuturi răcoritoare

Alimente interzise

- carne grasă (porc, oaie, miel, găscă, rață);
- mezeluri grase- salamuri, cârnați;
- organe- creier, ficat, costiță, kaizer, șuncă, jambon;
- pește gras, icre;
- untură, slănină, jumări, supe, ciorbe grase;
- cartofi prajiți;
- salate cu maioneză și smântână, sosuri cu unt sau smântână;
- murături, condimente iuți;
- frișcă, zahăr și produse zaharoase (bomboane, caramele, ciocolată, miere, gem etc.);
- fructe oleaginoase- nuci, alune, nuci de cocos în cantitate mare;
- fructe dulci - struguri, pere, banane, curmale, smochine, stafide, castane;
- produse de cofetărie și patiserie;
- siropuri, băuturi de ciocolată, băuturi alcoolice.